Siebzehnter Jahrgang. Jüdische Pester Zeitung. Erscheint 3-mal wöchentlich.

יידישע פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט
דריימאל וואכענטלעך
מאנטאג, מיטוואך אונד פרייטאג
אונד קאסטט
פיר אסטעררייך-אונגארן
גאנציעהריג 8 גולדען אסטר. וויג.
האלביעהריג 4 גולדען אסטר. וויג.
פיערטעליעהריג 2 גולדען אסטר. וויג.

פירים אויסלאנד
גאנציעהריג 9 גולד. — קר. אַ. וויג.
האלביעהריג 4 גולד. 50 קר. אַ. וויג.
פיערטעליעהרי 2 גולד. 25 קר. אַ. וויג.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פרענומעריירן.
אונד דער פרענומעריראנס-פרייז
בעציינט מיט דעם עסטאנע דעם
ערסטען בלאטעס.

דיא רעדאקציאן בעפינדעט
זיך אין
בודאפעסט,
ווייטצנער בולווארד נומ' 29,
וואנען מאן אויך דיא פרענומעראט-
אנס-בעלדער צו ענדען בעליעבט.

Nr. 63 דיענסטאג דעם 3טן יוני תרמ"ה. בודאפעסט, מיטטוואך דעם 3טן יוני 1885. Budapest 3. Juni 1885.

דיא וואהלען אין אסטערריך.

דער ערסטע יוני 1885 ווירד אין דען געמיטהערען דער וויעגער בירגערשאפט אין ערגעטעם בישטערעם געפיהל, אונד פיר דען עהרליך לעבעראד דענקענדען איגע טעפע בעשאמונג צירקולאסען. בישטרעבט ביא דען אנהאנגערן דער דורכגעפאללענען קאנדידאטען: שאמראטהע איך דען וויאנגען וואהרהאפט גוטער פאטריאטען אבער דיא פאר אנגע ביא דען וואהלען אונד אבער דיא שלוסעפולגענסעס דערזעלבען.

וויא! איזט עס מאגליך, דאס מאן אין וויען עמאנדען דען קאפ אינשלאגען, ווייל ער איגע אנדערע פאלשישע אינטריגען העגט?

איזט עס מאגליך, דאס אין וויען דיא גרונדזאטצע דעס גלייכען רעכטעס אונד דער בריידערליכקייט פערלייגנעט ווערדען, וואהרעם דאך דיא אללגעמיינע פריהייט דער געזעללשאפט הערפאר-גענאנגען איזט?

דארף זיך דער אנטיסעמיטיסמוס בריט מאכען אין דער רעוידעניין דעס מאנארכען, דער עס פאן דען רעגיערונגסלייטערן קלאר אונד דייטליך איינגעשפראכען: „אך ליבע לייטע ווידערהעטצען אין מיינען לאנדערן"?

אונמאגליך מאכן זיך דער דייטשנעבילדעטע וויינער בירגער דען סלאוויען אינטערארדנען, אדער פאן דער גייסטליכען פארטיא גאנגערן אונד פערדומען לאסען, אדער גאר מיט דעם פלוגדערונגס-ליסטגען פאכבעפערבירען!

אונד דאך וויזען דיא גענעראלען וויינער וואהלען פיר דען דייטשאן איך אבהאנדען גע-קאמפעגע געזעצגעבונגסבעגריפען דין, וויא האטטען דענן זאגעט אין אייגען בעגריפען דיא בירגער גענען אייגע מאנגער פראגט מאכען מאגען, דיא אהנען דיא פריהייט גיכט גיר צו ערינגען, זאגען דערען איך דורך פעסטאלטען אין דער פערפאסונג צו בעוואהרען וואהלען!

דען דעקסטער שנייד ער, דיעזע אינבעקאנגטע גולה, דיא גיכטס אנדערעס פיר זיך האט ארם דען יודענהאסס, איינעס פאפעסאר זים גענגאבער איפעשטעללען, איזט איגע שטאדט בינגהאמטון, דאס אבער דיא פאלגיא, אדער גענגען ווער דאס קינד בים רעכטען נאמען; דיא רעגיערונג עיסט דאגן אדדינג מאכען קאם, אללס שאן גענגען 40 פערזאנען בלוטיג געשלאגען, אונד אלס דיא גיע-דערלאגע שניידערס גנטשעדען וואר, בעוויזט עס קלאר אונד דייטליך, דאס דיא רעגיערונג עס איזט דיא גאנצליכע צערשטעמערונג דער דייטש-ליבעראלען אבגעזעהען האטטע, אונד דאס איהר אנטיסעמיטען, טשעכען, קלעריקאלע אונד אללע דיא דען קרעבסגאנג דערזייינשען, ליעבער זינד אלס דיא פערדיענסטפאללען מאגנער. דיא דיא פערפאסונג פערטהיידיגען.

דיא פאן אויסיאכטס קאמענדען וואהלען. ריכטע וויערדען עדאך איך דיא רעגיערונג איינען האכסט גיעפערדרוקקענדען, אייגרייך געמאכט האבען, זא זינד דער האנדעלס- אונד אקערבאו-מיניסטער, (באראן פ ג נ א פון אונד גראפ אַ ל ק ע נ ח י ן) זאיא דער געזעיעגע מיניסטער באד טיכטיג דורכגעפאללען, אונד מעדיטירען קלעריקא-לען אויזס עבענזא ערגאנגען.

בעשאמענד גענג איזט עס, דאס אין דער רעוידענין אין מאריאהילף אין שנאדלבכטער אנטיסעמיטיג, דער בעריכטיגטע דר' פ אַ ט אַ י — אין באדען, ביא וויען, זיין געזוינגענגסגענאססע דר' פ ע ג ע ל (געגען דען בערהמטען אונד אום אס-טערריך האכפערדיענטען פ-פאפעסאר לוסטקאנדל) אונד דער אנטיסעמיט פעטטענגטאר-פער אין וויעגער אינשאטדט געוואהלט ווערדען קאנגטען. דיא פער-פאסונגספארטיא האט אין וויען 4 וויטצע פערלארען, דיא אינגערע שטאדט האט זיך גוט געהאלטען אונד איהרע פיער פערפאסונגסטריגען קאנדידאטען: דר' הערבסט, דר' שאק (יודע), דר' וויטלאף אונד דר' קאפפ וויעדערגעוואהלט.

אדבע שטאנדאלאזע וואהלפארגאנג זינד ווערער אין בערלין נאך אין בודאפעסט פארגע-קאממען, אונד וואדען אויך פאן דער רעגיערונג גיכט געזולדעט וואדען, וואהרען דיא אבוגטטען דעס מיניסטעריאס טאאפפע פיהרען ווערדען? נון צו איגער רעוואלוציאן דיא פאן אבען איסגעהט, פאן דער רעגיערונג, אין אנדערן שטאאטען ווערדען אבגעראלט — זעלבסט אין דער פראנצאזישען רע-פיבליק — דיא אגרוהגען עלעמענטע גיעדרגע-דרוקקט, גראף טאאפפע צוהלט דיא צו זיינען גוטען פריינדען, אללס אב ער עס גערעדע דאייף אנגע-לעגט האטטע אסטערריך צו צערריסטען.

דער קריעג אונטער דען אנטיסעמיטען.

וויענן זיך דיא אקסט גענגען דען באראבאיסען דוזיר וויעדעגע, וויענן דיא פ"טשע ערבארמונגסראט אבער דען ריקקען דעסיעגען הינפארדט, דער דיא אין ווילדער אינד שאונגסאזע וויזיג גענגען אונ-שולדיג גפיהרט האט, דאגן פאללט עס שווער, הייערין גיכט אינגען אקט דער גערעכטען אונד שטראפפערדען פארזעהונג צו ערבלוקקען. „ווידא-וואי וואר דיא אקסט אונד „פ"גגטרלגשען" דיא ריהטע פ"טשע, דיא אנדרי אונד דיעע שפיעס-געזעללען גענגען דאס אללע הייליגטהום אונגארנס, גענגען דען ליבעראלגסטען געשוואגגען האבען, אקסט אונד פ"טשע זוגגען דען פריהע-רען מיגסטער.

... לייטע וויא דיעזע-זא שרייבט דיעע „פ"גגטרלגשען" — פאן דען? אנטיסעמטען שפרעבענד, דיא עפטע דען אנטיסעמטשען פארטיקלס ביל-דען — לייטע וויא דיעזע פערדיענען גיכט דאס אב-גארדנעטען מאנדאט. זאדערן דען שטארק (בראוא) דאס איזט איך אינגערע אנזיכט: גיר דאס ווייר פאן „פ"גגטרלגשען" זעלבסט גאנגען אין הערזעלבען וויזיג דענען — דיא רעדאקציאן). „אין זא גיכטס-ווערדיגעס, פערפעלאפטעס, אונד דאס-גיריטעס טרייבען, — שרייבט ווייטער „פ"גגטרלגש-שען" — קאנן גיר פאן דעם גיערגטשטען אונד גע-מיגסטען טרייבען דיקטירט וואדען זיין (זא איזט). דיעזע לייטע שטעהען אים דיענגסטע דער רעגיערונג אונד דער יודען, אונד דאיים בעשטרעבטען זיא זיך דיא אנטיסעמיטענפארטיא אויסאינאנדער צו שפרענגען, אויהר גיערערארבטעגעס שפיעל האט דען פארטיקלס גערשפלטטערט, דאס-ווירד ווידד אבער דער אנטיסעמיטיסמוס גיר געוויגגען. (אהנליכע גיעיינגסטע וויגשען ווידד אויהר פאס גאנגען הערגען.) דענן דאדורך ווידד דער פיילד אונד וואדמוכטיגע שטייל (דאנגטער ווידד אגאדי, סאלא, שימאני, אנדרעאנסקי, גענדייזי, וואראש אונד מארגטאי פערשטאנדען) וועגאללען אונד דער אנטיסעמיטיסמוס אומזאמער גערייהען.

געזיא דאין, דער יונגסטע דער אנטיסעמיט-שען אבגעארדנעטען פאנד עס עבענפאללס פיר גוט אין דער געסטרייג גיממער דעם „פ"גגטרלגש-שען" אייגע עיקלאריגג אבצוגעבען. וואס דיעזעס אנטיסעמיטישע בבלין זאגט, איזט ווידקליך האסס-לך. אין ערסטער ריהיג ווילל עס אויהם גיכט צו-זאגען, דאס דיא גייע אנטיסעמיטען פארטיא גערא-דע זיעבען מיטגליעדער צאהלט: „ווען אין אזוט אייגע יידישע צאהל" מיינט דער פ"אבטייג יינגע. „אך בין דער איינזיגע אין דער גאנגען פארטיא — ריפט ער דאנן אויס — דער גוט רעכטען מאן, אונד דאך האבען זיא מיך צו דער וטצונג גיכט בעריפען, אין וועלכער אנאר-אונד סאלא איבער איהרע יידישע פארטיא מיט דעם גולדע דער פארטיא רעגיערונגס אבגעלעגט האט. בען, (וואיים האבען זיא איהן אויך גיכט אין דיא קאמפאניע געצאגען, דען טרעפפלטען בירגשען? עטעגט מאכטע ער שאן ריהיג שייינען) דיא אנטי-סעמטיגפארטיא" פארטיא מאן. „איזט צוי קאמפאניע סאלא דעראבגעזונגען. דיא גייסט אונד האדער צייטען דיא יידישע אנטיסעמטיגען, שטרייט. גערואטשלא ערגעבעט דאנן גענגען דיא אנטיסעמי-טישען באטשיס דען פאוויאיד, דאס זיא דיא מאשינען פיר דיא דרוקקעיא דעס „מאריאר לאפ" ביא דעס יודען צ ע ט ל געקייפט, אונד טייל-זענדיג פאן גולדען, וועלכע דיא אנטיסעמיטען פאר-טיא צוזאמענגעשאפפען האט. דיעזעס יודען געשענקט האבען, דער יודע צאהלט עבען גוטע צעגנאריע, דאס ווייס דאס אנטיסעמיטיזם, דא-רום שטערבט עס איהן, דאס דיא באטשיס (פעטטערן) איהן גיכט מיטגענאממען האבען. צו-דעטצט מיגגט דאס אנטיסעמיטישע קערלכען, דאס דיא ? גיכט יודעטה זגד (?) אנטיסעמיטען צו זיין, דענן זיא האבען איהרע יינגסטע אויסגעזונג (יודעה אינזערע מאנאטגנמעמע) גיכט אים „פ"גגטרלגש-שען" זאגזדען אים „ערעטערטעס" פעראב-פעגטרדיכט.

פאן דען אויס דעס פארטיקלס אויסגעדרע-טענען 8 אנטיסעמיטען האבען בין עטעטס אויטאגי, דומאגי, טשיזי. דאטטה אינד דאין ערקלארונגען אב-גענעבען, דאס דיא אין פערגער אנטיסעמיטען בריגיכען, קאלאששי, וואדנא אונד סאלא (עמע-ריך) האבען זיך נאך גיכט גענאיסערט.

אויסשטעללונגס-נאכריכטען.

וויען מאן פאן דען 18 פערדיענגעטען מאנען דעס מאנאטס מאי אבזעהט, זא מיס דער בעזוך דער אויסשטעללונג וואהרענד דיעזעס וויעגס ערס-טען מאנאטעס אלס איבער אללע ערווארטונגען גוט בעזיכגעט ווערדען. עס האבען נאמליך אין דיעזעס מאנאטע 333123 פערזאנען — דיא בעזוטעגע פאן אבאנאמענטסקארטען גיכט מיטגערעכגעט — בע-זוכט, וואס איינע סוממע פאן 132745 גולדען ערגיבט. רעכגעט מאן דיעזע דיא פיר אבאנאמענטסקארטען איינגעלייפעגע סוממע פאן 106452 גולדען, זא בע-טראגט דיא איינגאהמע פיר איינטרטטסקארטען וואהרענד דעס פערפאסענען מאנאטס 239197 גולדען, בריינגט ערגיבט דער 6 מאנאטע וואיעל אין, דאנן זינד דיא קאסטען דער אויסשטעללונג פאסט גערעכגט, אונד דעס לאנדע בליבען אבערדיעס אייגע גאנגע ווייטע דער הערפלבסטען. גערייכ-ליכ — אם יונגסטען זאנגטאג דאן דיא אויסשטעללונג פאן 24191, מאנטאג דען 1. יוני פאן 6573 צאהלענדען פערזאנען בעזוכט.

אם ריכטיג בעזינדען. דער אַאטער האט דען קלי־נגן קאָרל דען אַרצטען דער ווייגער קלינק אַאַר־געשטעלט. וועלכע איהר עריטיגען איבער דיא ליסטונגען דעם קונדעס איסדריקטען. דער קנאבע ווירד זיך אין ווייגן אַאַנטלעך פּראָוינדען. דאַרי־בער בעפראגט, וויא דער קנאבע צו דעזען ליסטיג־נגן געקאמען וויא, זאגט דער אַאַטער: „דאס ווייס איך ווירקליך ניכט. מיין קארל איזט אין אַיינעם ווילטער קנאבע. איינעם טאגעס בעקאם ער אין נייא־יאהרס־אַאַסטבוכעל אין דיא האנד אונד פערי־טעאַטע ווך אין דען קאלענדער דעם בוכעלם טא־געלאנג. פּלאטצלך קאמט ער צו מיר אונד עגט־דעקט מיר זיינע קונסט. איך גלייבטע דאראן ניכט. דער קנאבע ניכט מיר קיינע רוהע, איך זאָללע נאכ־רעכנען אונד נאכשלאגען, איך טהאט עס אונד אַאַנד זיינע אנטוואָרטען נאגען צוטרעאַאַענד. דאס מאן אַאַט שטונדען, יא טאגע לאנג זוכען אונד רעכ־נען מוס, ווייס דער קנאבע אין קיס איינער מינוטע מיט אללער גענייאיגקייט אנצוגעבען."

אונזערע איסשטעללונג.

IX.

דייטש דורך אונזע ע איסשטעללונג. — דייטשער מאנ.

אינדעם וויר אינזערן נאנג דורך דיא איס־שטעללונגסראָאלטאַטען דעם קאָמטוניקאַציאָנס־מיניסטעריאָומס אַאַרטוטעצען. שטעללען זיך אונס דיא „אינדרען" דער שאַאַפענ דאר. דיא זאכסט אין דען מעערעסטעאַאַען אינזערע, בלוקקען עגטצאגען זיינ: אין אַיש, דער נור אין דאלבער צו זין שיינט. אַאַך וויא אין אַאַאַפענדעקקעל איזט אונד נור אין איינע האט, דארום איך דען נאמען „אינגיג" פּיהרט. אין אנדעער ווייעער איזט נאגיג וויא אין קוצגעשטעלטער דוקקער האמער געשטאלטעט, אין דריטטער האט אין דער נאזע אין מעטעראלא־נעם שווערט, אין פּיערטער אייגע אַאַרטליכע זאגע.

אייגע קראבבע (ווערקרעבס) לייגט דא. אין דערען שעערען אין קאלבסאַאַפ נאגיג גוט פּראַטען האטטע. וויאינדערשאן וונד דיא „ווינדזוס" אדער „שפּאַר" גענאגגטען מישעלטערע. דיא איס אַאַ־פערדיגעגס עלפענבין געשנוטצט צו זין שיינען, אונד איך דעם מעערע אייגיגערפאַרען, וויא אין שיפ מיט אייגעשפאנגטען זעגעלן.

אייך אייגער גראַאסען טאַאַפעל ערבלוקקען ווייר דען האַאַפען אַאַן פּיימע דעם אינגאַרישען מעערעס־בריעג מעערעטעלען, געלבען אייפּיזאאר, גרייגע אומגעבוגגען, אונד ווילבסט דיא אַאַן דער אינגא־ריישען דעגערונג ווייס מערערען אדרען אייגע־פּיהרטען דאמס. אינד דאַאַפענבריטען.

שפּאַר אללער נאטשנגען אין זעהר שאנען מאדעללען. דאמפּ. אונד זענגלשפּאַר, טאַרפּע־דאס, דעשטע סבאטע אונד אַאַראטע צור דעק־טונג אַאַן שפּאַרבריגען, גלבען אייך דען דאנ־דאטטען (זא גענגגן אונס דיא שפּאַר) אייגען בע־גריפ אַאַן דען שאַהריטען אונד געאַאַדרען דער זעגאַאַדרט.

וואס גלאטטע אונס דאַרט פּיר אייגע דייזעגע־פּיגור מיט אדרען גלאוגרגען אייגען אין: עס איזט אין טוייבע דיא פּאַאַראַט. אַאַט האט דער מעגש אם באַרען אייגעס פּלוסטעס אייער מעערעס צו טהון, צום בייספּיעל: דיא פּערלענפּיטשער, אדער בייא בריקקענבריטען, אדער אים גזוונקענע שפּאַר אונד אדרע לאדונג הערוויפּגיבריגגען. דער גשיק־טעסטע טייבער איזט אבער גיכט אם שטאנדע לאנגער אלס אייגע, אין דען זעלטענסטען פּאַאַללען צוייא מינוטען אייגער וואס־סער צו בלייבען, אונד דיא ערפּיגרייטשען מענ־שען האבען שאַאַ מעהר אלס 2000 יאהרען אייי־גע פּאַאַרבינדונג זיך ערהאלטן — דיא „טייבער־גלאקקע" וועלכע עס מאָגליך מאכט, דאס אייגער אדער מערערע מענשען לאנגערע צייט אונטער וואססער בלייבען קאנגען, עס וואָרדע נאמליך אין קאסטען. דער וויא אייגע גלאקקע אונטען אַאַ־פען שטייגט. אין דען וואנדען וואָרען אייגיגע גי־באנקע אנגעבראַכט, אויף וועלבען דיא טייבער זא־סען, אונד ווענן דיא אין דעטטען הינאבגעלאַאַסענע גלאקקע אונטען אנקאם, דאַרט אונדער אַרבייט פּערריכטעטען, יעדאך דער מעניג בייגיבט צום

אַאַטמען לוטפ אונד דער פּאַרראַטה דאַאַאַן וואר באלד פּערצעהרט, דארום קאָנגטען זיא אייך נור קורצע צייט דאַרט פּערבלייבען.

דיא נייערע צייט האט דאס טייבערקליד, וועלבעס ווייר אין אייגעם אייסגעשאַאַפענען מאנגע פּאַאַר אונס זעהען, עריפּינדען, דער הייסטעשאנד מהיל איזט דער העלם דער אבער דען קאַאַפ בין צום האלוג ריכט, וויא ער לוטפדריכ פּערשלאַאַ־סען איזט. פּאַאַם העלמע גזעהט אין גוממיראַהר הי־אייט, אין וועלבעם אומער פּרישע לוטפ ציגע־פּיהרט ווירד, וואַהרענד דיא אייסגעאַטהמעטע לוטפ דורך אייגע וועגטלאַאַפענונג עגטפּאַרענט ווירד. פּיר דיא אייגען זיך אין דעם הערם צוייא דוקקע גלאַי־שיבען אינגעזוועצט. דיא קלידונג איזט דורכאוס וואססערדיכט אונד פּוסטדיקט אייסגעאַלסטערט אן דער בריסט אם ריקקען אונד אן דען פּיסען האנ־גען שווערע בלייערנע גגייכטע. דיא אם וואססער אַהרע שווערע פּערלערען עס דעם טייבער, אבער מאָגליך מאכען טראַטען דעם ווידערשטאנד דעם וואססערס הינגטעגר אייך דען מעערעסגרונד צו געלאנגען. אין דער האנד טראגט ער אייגע לאַאַטע־גע, פּאַאַן דער עלעקטע־שעס ליכט אייסטראַהלט אונד דער דען מעערעסגרונד בין אייך 50 מעטער ווייט טאגהעלל בעלייכטעט. דעם טייבער קאַאַן האַאַסטענס דאס אינגלקק פּאַאַסערען פּאַאַן דעם שרעקקליכען גגייססע דעם הייפּשעס עערמאַלטע גלאַאַנגען. וואס אבער אייסרעס זעלטען, דער פּאַאַל איזט.

יייגען מאנגעלס אין רוס מוס דעסמאל דיא קוזן־טאבעללע וועגבליבען.

פּרעגומראַציאָנס־אַיינלאַדונג.

ווייר ערזוכען אונזערע געהרטען פּרענומראַנטען, דערען פּרענומראַציאָנס־מיטען בעדייטס צו ענדע גגענאנגען איזט (וואס נאנג דייזלעך אייך אדער „אדרעסס־שליפּע" אנגעגעבען איזט), אדער פּרענומראַ־ציאָן גגיסגנסט צו ערגייזען, דאמיט דער וויי־טערע פּערזענדונג דער בלאטטער קיינע שטאָרונג אַאַרלידע.

אונד בייסטען ווייר דיא אדרעסס דייטלעך וויא פּאַאלגט אנגעגעבען:

יידישע פּעסטער צייטונג

וואיטצנער בולוואַר נוממער 29.

Jüdische Pester Zeitung

Waitzner-Boulevard Nr. 29, Budapest

☞ גגיא אייגטרעטענדע פּראַנומעראַנטען ערהאַלטען דען אנפאַנג אייגערעס פּאַאַללעטאַנס „לעאַה" גראַטיס צוגעזענדעט.

נעשעפטסבעריכט.

פּעסטער־פּרייזע.

נעטרייד־נעשעפט. וויייצען וואר פּאַרגעפּסטערן מעסט צו מארקטע נעגראַנט. דער פּערקעהר וואר גוט. 15000 מעצע, (וואָרדען פּערקויפט. —

וויייצען: טהייס. 3500 מעטער־צענטנער 78,5 קילאַ 9,65 גולד. — 200 מעטער־צענטנער 78,5 קילאַ 9,55 גולד. — 100 מעטער־צענטנער 77,4 מיטאַ. 9,40 גולדען. — — 600 מעטער־צענטנער 77,4 קילאָגראַם 9,50 גולדען. — 200 מעטער־צענטנער 77,3 קילאָגראַם 9,45 גולדען. — פּעסטער־באַרען 700 מעטער־צענטנער 77 קילאַ 9,05 גולד. — באַאַרער 2600 מעטער־צענטנער 74,5 קילאַ 8,85 גולדען. — אַראַדער 1100 מעטער־צענטנער 76,6 קילאַ —9. גולדען. בעטשעער 600 מעטער־צענטנער 73,5 מיטאַ 8,75 גולד. (אללעס פּער 3 מאָנאַטס).

מאַרן 7,30—7,50 גולד. פּער מאַסס.

נעדסטע פּעשטער־וואַאַרע —6,—6,50 גולד, — פּרימאַ וואַאַרע 7,—7,50 גולד.

מוטטערן גגיא 6,15—6,32½ גולד. אלטע, — גולד.

האַאַפער. 6,20 — 7. גולד.

מעהלגגעשעפט. וויייצען פּער העקטאַס —9. 9,02 גולד. האַאַפער פּער העקטאַס 6,25—6,27 גולד. קוקורוץ פּער פּער יוני־יולי 6,23—6,25 גולד.

רעגאַס (קאַאַל) — — גולד. — פּער אייגנס־פּעפּסמעטער 12,75—12½ גולד.

מעהל־פּרייזע (פּער 100 קילאָגראַם וואַגגאָן אַאַק פּרייא אַם פּעפּסס:) נומ: 0: 17 גולד. 80 קר. נומ. 1: 17 גולד. 20 קר. נומ. 2: 16 גולד. 60 קר. נומ. 3: 15 גולד. 80 קר. נומ. 4: 14 גולד. 80 קר. נומ. 5: 13 גולד. 80 קר. נומ. 6: 12 גולד. 80 קר. נומ. 7: 11 גולד. 80 קר. נומ. 8: 10 גולד. 80 קר. נומ. 8½: 10 גולד. — קר. נומ. 8¾: 8 גולד. 80 קר. פּיינע קלייע 4.40 גולד. נראָבע קלייע 3 גולד. 70 קרייצער.

הולזנפּרייסטע: עריכסען אינגאַרישע 8,50—11,50 גול. לינזען —8,—13 גול. פּיואָלען נאַאַסע ווייסע 8,50 — 9. גול. צוויעבעל־באַאַנען 10,50 — 10. גול. ראַאַע הירזע 6,25 גולד. הירזע בריין 11, — 12. גול. מאַהן גרויע 25. גולד. בלויער 28—30 גול. קימעל 45—50 גול. מאַהראַאַמען 6,75—7 גול. אנבוויזקען — גול. (אללעס פּער 100 קילאַ.)

שפּיריטוס. גייע מעטהאַדע, אים קלייגען —28. גול. אים נאַאַסע 27,50 גול. אלטע מעטהאַדע —30.—30,25 גול. אללעס פּער 10000 ליטער־פּערצענט.

עדדעפּעל 3,80—4. גולד. פּער מעטער.

צוויטשקען, באַאַגיטש אין זאק 19,20 גולד. פּער־בישע 8,48—16,96 גול.

צוויטשקען מוס (לעקוויאר) באַאַטער —15. גול. סלאַוואָנישע 16,50—17 גולדען

האַנג געלייטערטער 25—26 גול., וואַסטאַנג—גול

וואַכס 142—143 גולדען.

צוקער, ראַאַפינאַדע 40.—41.50 גול. מעליס 30,— 39,50 גולד. פּיל־צוקער 37,50 — 38,50 גולד.

קנאַפּפּערז, אינגאַרישע 15.50—16 גולד.

וויינשטיין, (78—67 גולד. יע נאך קוואַליטאַט.

פּאַפּרוקא. פּרימא 40—42. שאַאַען 41—42 גול.

ריבאַל, צו 34 — 36. גולד. פּער מטרצ.

רעפּס־קיבען, 5,90 גולד.

אינשליטט, (חלב) 40, — 41. גולד

פּעטראָלעאַם 23,75 — 24, גולד.

שאַאַפּפּעללע, אין אַאַרינער וואַרדען צוקא 18000 שטיק פּרישערענער נאַאַסענגען פּערקויפט. אין צ' דייטש־וואַלענגע 3,20—3,50 גול. פּער 100 קילאַ. באַאַשטער אונד באַאַנאַטיר 2,60—2,90 גולדען. בערבישע אונד בולגאַרישע 105 108 גול. פּער 102 שטיק. באַאַנישע אונד מאַצעדאָנישע 30 32 גולד. פּער מעטער.

לאַאַמפּעללע שווערע 75—95 גול. שווערע 95—511, דייטשווערלינג 28—60 גול. (פּער 102 שטיק.)

ריטיק, אונד גייס־פּעללע געשאַאַפּפּלאַ.

הייטע, פּער — קילאַ טראַקענע אינגאַרישע אַאַפּעל־הייטע — קילאַ צו 110 — 114 גולד. — דעטטע קוד־הייטע — קילאַ 105 — 108 גולדען. וואַסהייטע 9,50—12,50 גול. פּשטלינגע 115—118 גול. (אללעס פּער פּאַאַר.) קאַלבפּעללע שטאַרקוואַאַרע 225—224 גולד. —

שאַאַפּפּאַלע. אין אַאַרינער וואַכט וואַר דאס גע־שאַאַס שווואַר. עס וואַרדען 6500 קילאַ. פּערקויפט. אַ. צו אַאַבריקסמעסיגע נעוואַשענע צו 1,60 — 2,45 גולד. פּער קילאַגראַם.)

וויינערפּרייזע.

וויייצע, פּערקויפט וואַרדען 25000 מעטערצענטנער פּרייזע: אינגאַרישע 77.—82 קילאַ 9,50—10,30 גולדען פּער מעטערצענטנער.

קאָרן (וויא), אינגאַרישע 69—72 קילאַ —8.15 גול. פּער מעטער.

גערסטע פּלאַוואַנישע 60—64 קילאַ —8 — 9,50 גולדען.

האַאַפער אינגאַרישע 7,30 — 7,40 גולדען פּער מעטער־צענטנער.

קוקורוץ 6,50 — 6,70 גולדען.

וויייצענמעהל, נו 0: 18,50—19,50 גולד. נו 1: 17,50—18,50 גולד. נו 2: 15,50—16,50 גולד. נו 3: 51,40—15,50 גולד. (אללעס פּער 100 קילאַ.)

קאַרטאָפּפּעל, נו 1: 14,50 — 15,50 גולד. נו 2 13,50—12,50 גולד. (פּער 100 קילאַ.)

ריבאַל 34.—34,50 גולדען פּער 100 קילאַ.

שפּיריטוס 28,50—28.— גולדען פּער 10000 ליטער פּערצענט.

לאַאַטאַציאָנס פּאַאַס 30־טען מאַי 1885.

וויינען . .	59	18	53	10	20
גראַאַן . . .	23	3	16	14	70
טעמעשוואַר .	2	21	68	35	9

פּעראַנטוואָרטליכער רעדאַקטאָר: מאַקס סאַבאָלטשי.

קאָנקורס.

אין דער נעפּעטטעגען אוראַלטשען קול־טוסגעמיינדע איזט דיא שטעללע אייגעס שיב קוראַ דער צוגלייך אין צייטונגסאַאַטצ פּאַאַבעטער וויי מיט מיט דייא מנהם אם הבעיל צו בעוועטצען. אדרעס־נעהאַאַט 300 גולדען, פּרייע וואָהנונג אונד גאַנצער שיטטר. דעפּלעטטעגענדע דאַאַען מיט צייגנוסען איבער שטרענג־עלגאַנען דעבענסוואַרדער פּעריוד, בין טיו תמוז צו אייגעם פּראַבעאַטראַנג צו ערשיינען. דייוועפּענען וועדען נור דעם אַרצעפּ־טעטען ערוועטצט.

האַרנאַש, יני 1885.

3—1 יאָזעף האַרצער, פּאַרשטעהער.

Eigenthümer Wittwe Frau M. REIS. Verantwortlicher Redacteur MAXSZABOLCSI. Budapest, : 1885. Druck von Sam. Márkus, Grosse-Kronengasse Nr. 23.

דען זיענן נאַפּאָלעאָן דעם ערסטען צו עהרען געביט ווארד; פֿאָם פֿריהען מאָרגען דעם 31־טען מאי ביז אן דען אנדערן מאָרגען דויערטע דער צוג דער־יעניגען, דיא אן דעם זאַרגע פֿאָראיבערצאָגען, דיא מייסטען בלומען, קראַנצע, פֿאַלמצווייגע דאָזעלבסט ניעדערלעגענד. אום 11 איהר פֿאָרמיטטאגס דעם 1־טען יוני בעגאַנן דיא פֿייערליכקייט אונטער דעם „אַרק דע טריאָמף", וואָביא 6 רעדען פֿאָן דען ערסטען מאַנגערן פֿראַנקרייכס געהאלטען ווארדען, דאַנן זעטצטע זיך דער צוג אין בעוועגונג: רעגיערונג, מיליטאַר, דיא אקאדעמיע, שולען אונד אַנשטאלטען, דיא שריפֿטשטעללער אונד זשורנאַליסטען, טויזענדע פֿאָן דעפּוטאציאָנען דעם אינ־ אונד אויסלאנדעס וואַרען אין דיעזעם צוגע פֿערטרעטען; גאַנץ פּאַריז וואַר אויסגעריקט, נור דיא קראַנקען בליעבען צו הויזע. דיא בלוממענקראַנצע פֿילטען 11 וואַגען, דיא דעם לייכענוואַגען פֿאָלגטען. אים „פּאַנטעאָן", דער רוהמעסהאללע פֿיר פֿראַנקרייכס בעריהמטע זאַהנע ווארדע וויקטאָר הוגאָ צור רוהע בעשטאַטטעט, צווישען דען ביידען גייסטעספֿערוואַנדטען שריפֿטשטעללערן ר ו ס ס אָ אונד וואָלטאַר איזט זיין רוהעבעטט ערריכטעט. דיא לייכע ווארדע אויף דעם אַרמענלייכענוואַגען געפֿיהרט, זאָ האט עס הוגאָ אנגעאָרדנעט, דאס גראָסע קרייץ פֿאָם פּאַנטעאָן ווארדע, טראָטץ פּראָטעסטעס דער גייסטליכקייט הערבגענאָממען. דענן זאָ האט עס הוגאָ געוואָללט. „אונטער דעם צייכען, דעססען זיך זאָ אָפֿט דיא בעדריקקער דער מענשען בעדיענט, דאס צו זאָפֿיעל בלוטפֿערגיעסען אַנלאַסס געגעבען האט, וויל איך ניכט רוהען," זאגטע הוגאָ. — אין דאנקבארקייט פֿיר זיינע דער פֿערטהיידיגונג דער יודען אונד איהרער רעכטע געווייהטען קאַמפּפֿע, שטיממטען וויר מיט דעם פֿראַנצאָזישען קולטוסמיניסטער גאָבלע איין: „דער גייסט וויקטאָר הוגאָס האט דיא גאַנצע וועלט ליעבעפֿאַלל אומפֿאַסט; קיין מענש האט זאָ וויא ער דען גייסט דעם פֿרייען אונד דער הולדזאַמקייט פֿערקאָרפּערט; מאָגע זיין אנדענקען געזעגנעט זיין!" —

„פּ ת ח ת ק ו ה."

צור קאָלאָניזירונגספֿראַגע אין פּאַלאַסטינא.

(שלוססאַרטיקעל.*)

אלס איך פֿאַר זיינער האָבווירדען, דעם גראָסראַבבינער פֿאָן ענגלאַנד מיינען צווייפֿעל בעציגליך מיינעס צו בעפֿאָלגענדען פֿאָרגעהענס אויסאיינאַנדערזעטצטע אונד אן איהן דיא פֿראַגע ריכטעטע, וואס זיינער אנזיכט נאך אין דיעזעם פֿאַללע דאס ריכטיגסטע וואַרע? אנטוואָרטעטע ער וויא פֿאָלגט:

„אים אינטערעססע נייער קאָלאָניען דאס וואָרט צו ערהעבען מאַכטע דען אינטערעססען דעם היילינגען לאנדעס ניכט נור ניכט צוטראַגליך זיין, זאָנדערן אים געגענטהיילע איין זאָלכעס פֿאָרגעהען קאָננטע נור שאַדליך, יא אין געוויססען בעציעהונגען זאָגאַר צום אונגליקקע ווערדען. הינגעגען איזט עס פֿאָן גראָסער וויכטיגקייט, דאס אללע פֿריינדע אונזערער גלויבענסגענאָססען אים היילינגען לאנדע, דאהין ווירקען מאַכטען, דאס ד י א ש אָ ן ב ע ש ט ע ה ע נ ד ע ן ק אָ ל אָ נ י ע ן ז י ך א ו י ך ע ר ה א ל ט ע ן ק אָ נ נ ע ן."

פּאַלאַסטינא איזט נאַמליך צור אנלעגונג יידישער קאָלאָניען אונטער דען היטיגען פֿערהאַלטניססען דורכאויס ניכט געאייגנעט, אונד צוואַר אויס פֿערשיעדענען גרינדען: דער פֿרוכטבאַרסטע באָדען דעס לאנדעס, דיא גראָסע עבענע אן ביידען אופֿערן דעס יאַרדאַנס, וואָ זיך דיא קאָלאָניזירונג אם עהעסטען לאָהנען מאַכטע, איזט פֿאַר איבערפֿאַללען דער אראבישען בעדואינען ניכט געזיכערט. דיעזע לעבען היטע נאָך גאַנץ אויף דערזעלבען וויזע, וויא פֿאַר 4000 יאהרען צור צייט אונזערעס ערצפֿאַטערס אבראהאם. זיא ציעהען מיט איהרען פֿאַמיליען, היטטען אונד העערדען פֿאָן איינעם אָרטע צום אנדערן, וואָ זיא פֿעטטע ווידע פֿינדען, דאַ לאַססען זיא זיך ניעדער. ציעהען דאַנן ווייטער, ווענן דער באָדען ניכטס מעהר ביעטעט, אום אויף איינעם אנדערן אָרטע אויף דערזעלבען וויזע צו פֿערפֿאַהרען. דיעזע בעדואינענשטאַממע בעטראַכטען דיעזען באָדען אלס דען איהריגען אונד קיינע קאָלאָניע קאָננטע פֿאַר דען פֿורכטלאָזען אונד טאָדעסמוטהיגען אראַבערן בעשטעהען, דיא אין איינער ניעדערלאַססונג פֿאָן פֿרעמדען איין איינגרייפֿען אין איהרע אוראַלטען פֿערמיינטליכען רעכטע ערבליקקען מאַכטען.

דיא טירקישע רעגיערונג האט עס ווידערהאָלט פֿערזוכט, דיעזע נאָמאַדענשטאַממע צור אנזיעדלונג אן איינעם אָרטע צו בעוועגען, דאס איזט איהר אבער עבענזאָוועניג געלונגען, וויא דיא נ ע ו ו א ל ט ז א מ ע אנזיעדלונג דיא זיא עבענפֿאַללס פֿערזוכטע. דיעזע שטאַממע אבער איסצוראָטטען וואַרע ערסטענס אונמענשליך אונד צווייטענס — וואס וואָהל וויכטיגער איזט — ווינשט דאס גאַר ניכט דיא טירקישע רעגיערונג אונד דריטטענס, קאָננטע זיא עס גאַר ניכט. זאָ אָפֿט עס נאָך צווישען דען שטעטס בעוואַפֿפֿנעטען בעדואינען אונד טירקישען שענדאַרמען אָדער זאָלדאַטען צו איינעם צוזאַממענשטאָסע געקאָממען איזט, האבען אימּמער דיא לעטצטערען דען קירצערען געצאָגען, אונד ביז היטע איזט ניכטס מעהר ערדייכט וואָרדען, אלס דאס דיא שטאַרטע אונד דאָרפֿער פֿאַר איינעם איבערפֿאַלל זייטענס דער בעדואינען געשיטצט זינד. איינע אייראָפּאַאישע רעגיערונג וואַרע פֿרייליך מיט דיעזען שטאַממען לאַנגסט פֿערטיג געוואָרדען, בייא דער בעקאַננטען פֿוילהייט אונד נאַכלאַסיגקייט דער טירקישען רעגיערונג אבער אונד בעזאָנדערס דאָרט וואָ איהר דיא געפֿאַהר ניכט אויף דיא פֿינגער ברעננט, ווערדען דיעזע צושטאַנדע פֿערמוטהליך פֿאָרטדויערן ביז אין עוויגקייט. אנדערערזייטס איזט עס — וויא שאָן ערוואַהנט — דער טירקישען רעגיערונג זאָגאַר ליעב, דאס זיך אויף דער פֿרוכטבאַרען עבענע קיינע פֿרעמדען אונד בעזאָנדערס קיינע י י ד י ש ע ן קאָלאָניען ניעדערלאַססען קאָננען.

דיא טירקישע רעגיערונג זיעהט נאַמליך דאס שטאַרקע אנוואַכסען דעס יידישען עלעמענטעס אין פּאַלאַסטינא זעהר אונגערן; זיא האט, וויא וויר געזעהען האבען, דיא איינוואַנדערונג דער יודען נאך פּאַלאַסטינא ניכט נור ערשווערט, זאָנדערן פֿאַסט אונמאָגליך געמאַכט. דער ענטוויקקעלונג דער גראָסטען יידישען קאָלאָניע „פּתח תקוה" האט זיא הינדערניססע אין דען וועג געלעגט, דיא ערסט יעטצט דורך דיא רייזע זיינער האָכווירדען, דעם העררן דר' אדלער געהאָבען וואורדען, אונד ווער ווייס אָב ניכט באַלד אנדערע נייע הינדערניססע דיא ענטוויקקעלונג דער גענאַננטען קאָלאָניע אונמאָגליך מאַכען ווערדען.

וואס דיא טירקישע רעגיערונג צו איינעם זאָלכען פֿאָרגעהען פֿעראַנלאַסט, אָב איינפֿאַך ווידערווילען געגען דיא יודען, אָדער דיא פֿורכט, דאס דיא יודען דאס אלטע ערבע איהרער פֿאַטער שפּאַטער גאַר אלס דאס איהריגע בעטראַכטען קאָננטען אונד אין איינעם גינסטיגען אויגענבליק, דער וואָהל אימּמער איינטרעפֿפֿען קאַנן, דאַ דיא טירקייא בעקאַננטליך אויף גאַר שוואַכען פֿיססען שטעהט, זיך אלס אונאַבהאַנגיגעס פֿאָלק ערקלאַרען ווערדען, אָב דיעזע אָדער אָב אנדערע ריקזיכטען דיא טירקישע רעגיערונג פֿעראַנלאַסט, זיך געראַדע געגען דיא יודען פּאַלאַסטינאס זאָ פֿיינדליך צו שטעללען, וואָהרענד זיא דען יודען אין אנדערן פּראָווינצען איהרעס רייכעס פֿריינדליך בעגעגנעט, דאס וואָללען וויר היער ניכט אונטערזוכען, גענוג דאס דעם זאָ איזט, אונד מיט דיעזער טהאַטזאַכע מוס וואָהל גערעכנעט ווערדען.

דיא שאָן בעשטעהענדען קאָלאָניען אבער, גין, וויא עס מיט דיעזען בעשטעללט איזט, דאַפֿאָן לעגט יא געראַדע דער בריעף דעם העררן ש ט א מ פּ פֿ ע ר דאס טרויעריגסטע צייגניס אב. עס איזט מערקווירדיג, דאס יעדע צייליע דיעזעס בריעפֿעס, אין וועלכעם העדר שטאַמפּפֿער מיט זאָ פֿיעל

דיא אָפּפֿער דער קאַבאַלאַ.

היסטאָרישער ראָמאַן אויס דעם 17־טען יאהרהונדערטס.

(149־סטע פֿאָרטזעטצונג.)

„וועלכען ווערטה קאַנן דאס לעבען נאָך פֿיר דען האבען," פֿוהר סאבאַטהאַי טרויריג פֿאָרט, „דער דעססען איינגערן אונד וואהרען געהאַלט פֿערלאָרען האט? איינסט שפּראַך הוספֿיין דאַמאַר צו מיר: דוא האַלטעסט דיך פֿיר איין וועגענרייכעס געשעפֿען, דאס ליכט אונד גליקק איבער דיא וועלט אויסשטראַהלען אונד איהר דען עוויגען טאַג דעס פֿריעדענס ברינגען ווירד; איך זאַגע דיר אבער, דאס דוא ניכטס ווייסט אלס איין מעטעאָר, דאס פּראַכטיג דורך דיא נאַכט ליכטעט אונד שפּורלאָז פּלאָטצליך אין דער נאַכט פֿערשווינדען ווירד. היטע ערסט פֿיהלע איך דיא פֿאַללע וואַהרהייט דיעזער פּראָפֿעטישען וואָרטע. — איך ווערדע היער שפּורלאָז פֿערשווינדען. באָרוך, אונד הוספֿיין דאַמאַר זעלבסט וואַר'ס, דער מיך אין דען טאָד געזאַנדט."

שווערמיטהיג לעהנטע ער זיין הויפּט אן דעם פֿרייגדעס בריסט, אונד דיעזער שוויעג זעלבסט מאַכטיג ערגריפֿפֿען פֿאָן דער געוואַלט דער וואַהרהייט אין דעם מייסטערס וואָרטען.

צ ו ל י י ק א א ו נ ד א א י ש ע.

פֿאַר דעם איינגאַנגע טהאָרע דעם האַרעם דעם מאַכטיגען גראָספֿעציערס אַכמעד קיופּריללי זעטצען איין פּאַאר רייך געקליידעטע שקלאַפֿען איינע קאָסטבאַרע זאַנפֿטע ניעדער, אויס וועלכער זאָפֿאָרט איינע טיעפֿפֿערשלייערטע טירקישע דאַמע הערויסטראַט אונד זיך דאַנן אין דאס אינגערע דעס הויזעס פֿערפֿיגטע. דאָרט ווארדע זיא פֿאָן שקלאַפֿינגען אין איין בונט געמאַפֿעלטעס מיט שילדקראָט, פּערלענמוטטער, פּערלען אונד שטיינען אויסגעשמיקטעס, מיט גריגען געוואַכסען, בלומען אונד איינעם שפּרינגברונגען פֿערציערטעס געמאַך געפֿיהרט, אונד היער פֿאָן איינעם יונגען זעהר רייצענדען ווייבע פֿריינדליכסט בעגריסט. דיא איינטרעטענדע, דיא נון דען שלייער צוריקשלוג אונד עבענפֿאַללס זעהר ערלע פֿאָרמען אונד ציגע צייגטע, אָבגלייך דיעזעלבען אויף איין אלטער הינדייטעטען, וועלכעס דאס דער עמפּפֿאַנגערין אום דאס צווייפֿאַכע איבערבאָט. וואַר צולייקא דיא נאַטטין דעס נישאַני פּאַשא, דעס גראָסזיעגעלבוואַהרערס דעס סולטאַנס. דאס אַמט דעסזעלבען איזט איינע דער ערסטען האָפֿשאַרשען דעס סולטאַנס. דיא יונגערע ליבע רייצענדע עמפּפֿאַנגערין וואַר אישע דיא ליעבלינגסגאַטטין דעס גראָספֿעציערס. נאַכדעם דיא ביידען פֿרויען זיך געגענזייטיג אויפֿס עהרערביעטיגסטע אונד צאַרטליכסטע בעגריסט אונד אויף דער מיט גאָלדבראָקאַט איבערקליידעטען שוועללענדען אָטטאָמאַנע ניעדערגעלאַססען האַטטען, בעגאַנן צולייקא: „ווייסט דוא אויך זיסעסטע פֿריינדין, וואס מיך היטע אין דיינע פֿערשוויעגענען געמאַכער פֿיהרט? איינע זעלטזאַמע נאַכריכט האט מיך איבערראַשט אונד היערהער געפֿיהרט. נאַמליך יענער יידישע מעססיאַס, סאבאַטהאַי צעווי אויס סמירנא, דער זאָ אָפֿט דער געגענשטאַנד אונזערס צווייגעשפּראַכעס וואַר, איזט היער אין סטאַמבול איינגעטראָפֿען אונד פֿערקינדעט בערייטס דען היעזיגען יודען זיין קאָניגליכעס רייך, וויא ער אויך אין סמירנא געטהאַן."

„איך דאַנקע דיר, מיינע געליעבטע פֿריינדין," ריעף אישע לעבהאַפֿט; „דאָך איזט מיר דיעזע קונדע בערייטס פֿאָן מיינעם העררן זעלבסט צו אָהרען געבראַכט וואָרדען. איך וואַר האָכסט איבערראַשט דאַפֿאָן. דען וואונדערבאַרען מאַנן, דען איך דורך דיינע ערצאַהלונגען קאַננטע, היער צו וויססען, אונד איך לייגנע ניכט, דאס מיך ווישרעם דיא נייגיערדע זעהר געפּלאַגט האט, איהן צו זעהען. איך שטאַנד ווירקליך אים בעגריפֿף, דיר איינען בעזוך אבצושטאַטטען, ליעבע צולייקא, אונד מיט דיר צו בעראַטהען, וויא וויר דען שאָנען יודענקאָניג אָהנע אויפֿזעהען אונס רעכט בעטראַכטען מאָגען."

„היטע דיך, טייבע!" לאַכעלטע דיא האָהע שטאָלצע פֿרויא אונד דראָהטע דער יונגען אישע ליכט מיט דעם פֿינגער. „סאבאַטהאַי צעווי איזט דער שאָנסטע מאַנן דער ערדע, אונד עס האבען וואָהל קאַלטערע אונד געמעססענערע פֿרויען אלס דוא איהר הערץ אן איהן פֿערלאָרען. פֿריילייך וואַר מאַן פֿאַר צוואַנציג יאהרען גענייגטער, איהן פֿיר איינען ענגעל צו האַלטען אלס פֿיר איינען שטערבליכען מענשען. — דיא צייט ווירד אויך אויף איהן שפּורען איהרעס פֿערהעערענדען נאַגנעס נעדריקט האבען. אויך איך בין זעהר בעגיעריג, איהן צו זעהען, אונד איך ווירדע שווערליך דיעזעס פֿערלאַנגען ווידערשטאַנדען האבען, זעלבסט ווענן דוא מיך דאַצו ניכט אויפֿגעפֿאָרדערט האַטטעסט. וויא אין סמירנא לעהרט ער היער אונטער פֿרייעם הימּמעל, אונד דער צודראַנג זיינער גלויבענסגענאָססען זאָלל היער עבען זאָ גראָס זיין וויא דאָרט. אונד ער האט צור שטאַטטע זיינער פֿאָרטראַגע איינען דער בערגע יענזייטס דעס האַפֿענס געוואַהלט. וואָהין יעדען אבענד טויזענדע פֿאָן מענשען שטראָמען."

(פֿאָרטזעטצונג פֿאָלגט.)

---

*) זיעהע נר' 60 אונזערעס בלאַטטעס.

אים גיכט וואַרטביכיג צו ווערדען. בײַגען ווײַ דער אינטערעסאַנטע איינען לײַדער ניכט געלונגענען אבדרוקק דער אין אינערער לעטצטען נומער פערשפּראָכענען קאָרעשפּאָנדענצקאָרטע דעם הערען ס. גוטמאַן אין סעראַיעוואָ, דיא איין וואָנדער דער שרײַבקונסט אזום. איך דעם אָרגינאַלע אזום יעדעם וואַרט מיט פײַנעם אויג צו לעזען. וואָס אבער דיא פעסטער קונסטלער גיכט ווערעצוגעבען אים שטאַנדע זינד.

פערשיעדענע נײַאיגקײַטען.

* (סטערען.) פאַר קורצעם טהײַלטען ווײַ מיר, דאַס דאָס קלטיסמיסטעריום דיא שטאַטען דער אַנגעגאַנגען סטערען־שען דעפאַרמיר־מינדע דער איראַעליטישען לאַנדעסקאַנצלײַא מיט דער אײַפאַרדערונג אבערשיכט האבע. דיעזע מאַנע אדר גוטאַכטען אבגעבען. אַב זיך איינע זאָלכע געמײַנדע מיט דעם גרײַסטע דעם ווידענטהומס פערטראַגט, ווער טהײַלטען פערנער מיט, דאָס דיא לאַנדעסקאַנצלײַא דיא שטאַטען דער העזוגען קולטוסגעמײַנדע אבערגעבען האבע, דאַ זיא זיך גיכט פיר קאָמפעטענט הערלט. זיך אין איינער ריין טהעאָלאָגישען פאַגע גאַנץ אײַסצשפּרעכען. דיא קולטוס־געמײַנדע האָט נון אדער גוטאַכטען אבגעגעבען, דאָס דאַהין לוטעט, דאָס זיא דיא טהעאָלאָגישע זוישע דער פאַגע גאַנץ אײַסער אכט לאַסטע. אלס געמײַנדע אבער קאָנן זיא אדער אינגוולל־גונג גיכטגעבען, דאָס אין אדער מיטע איינע געמײַנדע ענטשטעהט דיא אוף גאַנץ אנדערען גרונד דאַנגען בע־רוהט, אלס דיא בודאַפעסטער איזראַעליטישע קולטוסגעמײַנדע. דאָס גוטאַכטען אזום אוף דעם ווענע דער לאַנדעסקאַנצלײַא אינס קולטוסמיסטעריום בע־רישט אבגעשיקט וואָרדען. עס בליבט נון אבצו־וואַרטען, וואָס דער קולטוסמיסטער יעטצט בע־שלעסען ווירד. איינע זינד דער מינונג, דאָס הערר פאַן טרעפאָרט דיא שטאַטען איינעם איס ראַבבי־נען בעשטעהענדען, קאָללעגיאַם צור בעגוטאַכטונג אינטערבײַטען ווירד. אין קרײַזען אבער דיא דעם קולטוסמיסטעריום נאָהע שטעהען, גלײַבט מאַן, דאָס דער מינסטער דיא אנגעלענגענהײַט אוף קורצעם ווענע נאָכן צוריקוויזען ווירד.

* (דער מיטרעפאָרמער.) דער אײַנסטע אנגנט דער סטערנישען רעפאָרם, דער פאַמאָקראַטישע, טהײַלטערער, צוזאַמ־מענטײַבער, מיטבראַטער אונד מיטרעפאָרמער, מיט איינעם וואָרטע, דיא רעכטע האנד סטערנים. וואָס מינען זיא אזום דעם אָרמען יינגען צונגעשטאַ־סען? דער קאָנגלײַכע גערײַכסטאָג האָט אהן פיר זיך רעקלאַמירט אונד אהם פיר אין גאַנצעם אדר אינע אינגענטגעלטלײַכע וואָהנונג אנגעוויזען. דער וואָקקערע „רעדאַקטאָר אוילאַכ" — אינטער דיעזעם נאַמען פיגורירט ער אלס מיטרעפאָרמער, ואָנסט הײַסט ער אזדאָר ווײַס אונד אזט אין הערצלוך אינטײַסענדער יינגע — האָט אינען אינ־ערשלײַף פאַן 150 גילדען בײַ גאַנגען אונד ווענען דיעזער קלינגענדען צו אינאַהרונגער קערקערשטראַ־פע פערורטהיילט.

* (מאַנגל קרײַסטיאַן פאַן דאַ־נעמאַרק) האָט זיך בעריט ערקלאָרט, דיא ראָללע דעם שיעדס־כטערס צווישען ענגלאַנד אונד רוסלאַנד אין דער אפגהאַנגסטשען פאַגע צו אבערגעהמען. מאַנגל קרײַסטיאַן אזט בעקאַנגטלוך שווינגערפאָטער דעם קאַיזערס פאַן רוסלאַנד אונד דעם קראָנפּרינצען פאַן ענגלאַנד. דיא פערהאַנ־לונגען צווישען דען בײַדען שטאַאטען האבען אנגעט אונד דיא בײַשע האנד דעם אבײַשערס בעדעקקטע נאַנצלוך דיא צאַרטע האנד דער אבײַשערין: אין פײַנד־שאַפטבונד וואָרד נעשלאָסען צווישען צוויי ענגלען. דיא צוואַר ווערד פערשיעדען פאַן אײַנאַנדער נאָך אהרער אנלאַנג, דיא אבער בײַדע עדעל, גראָסמוטהיג אונד אײַפ־אָפפערונגספאָהיג.

פערזאָרגט.

נאַכדעם זיך וואָלף ענטפערנט האָטטע, פרהטע לעזאַ אהרע בײַסט פאַן אײַנער שווערען בײַרדע בעפרײַט; דענן ווענן דיא דען בײַערערן יינגען מאַנן אײַך אכטעטע, ווענן זיא אהר אהם אינמאָל נעגענבענס פערשפּרעכען צו ע־פילען אײַך פעסט ענטשלאָסען וואָר, זאָ פעהלטע דאָך יענעס אונגעמאַרע באַנד, דאָס אללײַן אים שטאַנדע איזט צווײַא הערצען אונלאַזלוך אנאײַנאַנדער צו קנײַפּען; יענע נעהמיטע ניכט מעסטאַרע קראָפט, דיא אוף נאָך ניכט ערקלאָרטער ווײַזע זעעלע אין זעעלע צוזאַמענגעלעגען לאַסטע. —

דיא נלאַנצענדע ערשײַנונג דעם רשטערס, דער זיא פאַם בלוטגערוסטע נעהאָבען, אהר זאָ מרײַלזאַמטפאָלל דיא קעטטען נעלאָזט, אונד זיא מיט דײַנען שטאַרקען ארמען שטשטעענד נאָך אהרער הוטטע נעלײַטעט. האָטטע ניכט וועגען דאַצו אינגעזאַגען דען קאָמפּף אהרער ווידער־שטרײַטענדען נעפעהלט צו ערשווערען; דען קאָמפּף צווישען אײַנעם נענעבענען פערשפּרעכען אונד דער פפליכט דער דאַנקבאַרקײַט אײַנערײַטטס, אונד אנדערערסיטס דעם מאַנ־געל יענעס מסמאַטהטשען נעפעהלטס, דאָס מאַס לײַבען נעגנס. —

דיעזער רטטער אבער האָטטע דעם אײַנע לעאַרס דען אנגלײַקק אײַנעם מאַנגעס נעבאָטען, דער אללע אײַ־נעגנשאָפפלען בעזאַס אײַן מאַרבענהרײַן צו פעסטען, לײַ־בע דאַרען צו ערוועקקען: מאַנגלײַכע שאַנהײַט. יונגעדל־בעס פײַער. אײַן רטטערלײַכעס בענעהמען פינגסטער ארט אונד דער עדעלסטע דענקוויזע.

אײַן לײַדער פונקע פאַן לײַבע וואָר בײַא דײַנעם אנ־בלײַקע אים הערצען לעאַרס ערוואַכט. דא זיא יעדאָך מיט זיך אײַנע וואָר. אײַך קאָמפּען דער שונגער אונד דעלינגען קײַנע פערבינדונג אײַנזוגעהען, זאָ וונטשע זיא דאָס נור שוואַך גלימענדע פינקען צו ערשטיקקען.

דיעזער אײַנגעדע קאָמפּף מאַלטע זיך אין אײַהרעם נעבערדענשטעלע אב: דאָהער דיעזע אײַנזיכט אין אײַהרעם ווזען; דאָהער דער פאַרבענוגעבסאַל אײַהרעם נעדיכטעס. פאַן קאַלטער בלאַסטע צו גלײַהענדעם ראָטה אבערנעהמען; דאָהער אין אײַהרעם אײַנע באַלד אײַן בלײַטען. באַלד אײַן נעבעלשלײַער.

זאָ וויא דער פאַן אײַנען נעהײַטטעט אָפען ווײַנען וואַרטע נאָך אײַסען פערראָטה, זאָ צײַגט דאָס אײַסערע דעם מענשען דיא אײַנגערן פאַרגאַנגע, ווענן לײַדענשאַפט דיא זעעלע בעווענגט אונד ענטפאַלאָסט, בעזאָנדערס פע־ראָטה זיך דיא לײַבע אײַנעס אנשולדיגען מאַרבענס. וויא גלײַכט דער מערדער:

„בײַגנגס מאַן דיא מערדער אײַך אין זײַבענפאַכעס טיך.
זיא ווערד פערראָטהען דאָך פאַם לײַבגלײַכען נערוך;
דורך זײַנער מענען אונד דורך זײַנער אײַנען שפּײַל
פערראָטה, ווער שווײַגענד לײַבגס, זיין אײַנגעעס נעפעהל־
(פאַרשוועצונג פאָלגט)

פאָלליעטאָן.

לעאה

היסטאָרישע ערצעהלונג אײַס דער צײַט קאָנג קאָלאָמאַנ'ס.
(15-טע פאָרשוועצונג.)

דיא האָטטע דיך זאָ גראָם געעײַנט, דיא שטעהטע זאָ דאָך, ווײַא דיא זאָגגע אם מטטאַג! אײַך קאָנן אונד מאָג דיך ניכט נעדערצײַעהען אין דען שטײַג, אין דעם אײַך נעדרי־נגער וואָרם מיך ווענדע, אײַך בין אבגעגלקלקלך דיך גע־רעטטעט. דיא שטאַדט בעפרײַט צו האבען, אונד דיר. דיא מיך צו דיעזער טהאַט אנגערעגט, נעבוהרט דאַנק אונד לאָהן פאַן מיר. אײַך ענטגגנדע דיך דעם פערשפּרעכענס מיין ווײַב צו ווערדען, אונד ווילל נור אײַס דער פערגע מײַנען בלײַקק בעוואונדערונג צו דער האָהע עטאָרהעבען, אײַך דער דיא שטעהטס. זאָ ווײַא זיך דער וואָרם פײַנט דעם אנגנגשײַנס: מײַנע ווינשע וואָללען דיך שטעטס בעגלײַטען!"

נעבוהרט ערגרײַפּ לעאה דיא שווײַגלינג האנד דעם האנדווערקערס מיט אײַהרען בײַדען צאַרטען האנדכען, אונד אנטע מיט פאַסט שולטכענדער שטטמע: „דוא בײַזט קײַן נידרײַגער וואָרם, וואָלף, אונד אײַך בין קײַנע אנגע. דוא בײַזט עדעל. ריך אן נעמטטה אונד ווילל־נטטטטאָרקע. ווענן דוא מיך ניכט דען ווײַב נעגנען ווילל־לטט. זאָ לאַסט מיך דײַנע פײַנדען ווען, ווײַא דוא מיין פײַנד. אָ, אײַך אהנע עס, דאָס דיא צוקונפט מיר נאָך פרײַזונגען בײַנגען ווערד, דיא מיר דיא שטטעצע אײַנעס פײַנדעס אלס גלײַקק ע־שײַנען לאַסטען. ווילל־לטט דוא דיעס. לײַבער וואָלף? — ווילל־לטט דוא מיין פײַנד ווען, זאָ שלאָגע אײַן."

אונד דיא בײַשע האנד דעם אבײַשערס בעדעקקטע נאַנצלוך דיא צאַרטע האנד דער אבײַשערין: אײַן פײַנד־שאַפטבונד וואָרד נעשלאָסען צווישען צוויי ענגלען. דיא צוואַר ווערד פערשיעדען פאַן אײַנאַנדער נאָך אהרער אנלאַנג, דיא אבער בײַדע עדעל, גראָסמוטהיג אונד אײַפ־אָפפערונגספאָהיג.

פערזאָרגט.

נאַכדעם זיך וואָלף ענטפערנט האָטטע, פרהטע לעאה אהרע בײַסט פאַן אײַנער שווערען בײַרדע בעפרײַט; דענן ווענן זיא דען בײַערערן יינגען מאַנן אײַך אכטעטע, ווענן זיא אהר אהם אינמאָל נעגענבענס פערשפּרעכען צו ע־פילען אײַך פעסט ענטשלאָסען וואָר, זאָ פעהלטע דאָך יענעס אונגעמאַרע באַנד, דאָס אללײַן אים שטאַנדע איזט צווײַא הערצען אונלאַזלוך אנאײַנאַנדער צו קנײַפּען; יענע נעהמיטע ניכט מעסטאַרע קראָפט, דיא אוף נאָך ניכט ערקלאָרטער ווײַזע זעעלע אין זעעלע צוזאַמענגעלעגען לאַסטע. —

דיא נלאַנצענדע ערשײַנונג דעם רשטערס, דער זיא פאַם בלוטגערוסטע נעהאָבען, אהר זאָ מרײַלזאַמטפאָלל דיא קעטטען נעלאָזט, אונד זיא מיט דײַנען שטאַרקען ארמען שטטעענד נאָך אהרער הוטטע נעלײַטעט. האָטטע ניכט וועגען דאַצו אינגעזאַגען דען קאָמפּף אהרער ווידער־שטרײַטענדען נעפעהלט צו ערשווערען; דען קאָמפּף צווישען אײַנעם נענעבענען פערשפּרעכען אונד דער פפליכט דער דאַנקבאַרקײַט אײַנערײַטטס, אונד אנדערערסיטס דעם מאַנ־געל יענעס מסמאַטהטשען נעפעהלטס, דאָס מאַס לײַבען נעגנס. —

דיעזער רטטער אבער האָטטע דעם אײַנע לעאַרס דען אנגלײַקק אײַנעם מאַנגעס נעבאָטען, דער אללע אײַ־נעגנשאָפפלען בעזאַס אײַן מאַרבענהרײַן צו פעסטען, לײַ־בע דאַרען צו ערוועקקען: מאַנגלײַכע שאַנהײַט. יונגעדל־בעס פײַער. אײַן רטטערלײַכעס בענעהמען פינגסטער ארט אונד דער עדעלסטע דענקוויזע.

אײַן לײַדער פונקע פאַן לײַבע וואָר בײַא דײַנעם אנ־בלײַקע אים הערצען לעאַרס ערוואַכט. דא זיא יעדאָך מיט זיך אײַנע וואָר. אײַך קאָמפּען דער שונגער אונד דעלינגען קײַנע פערבינדונג אײַנזוגעהען, זאָ וונטשע זיא דאָס נור שוואַך גלימענדע פינקען צו ערשטיקקען.

דיעזער אײַנגעדע קאָמפּף מאַלטע זיך אין אײַהרעם נעבערדענשטעלע אב: דאָהער דיעזע אײַנזיכט אין אײַהרעם ווזען; דאָהער דער פאַרבענוגעבסאַל אײַהרעם נעדיכטעס. פאַן קאַלטער בלאַסטע צו גלײַהענדעם ראָטה אבערנעהמען; דאָהער אין אײַהרעם אײַנע באַלד אײַן בלײַטען. באַלד אײַן נעבעלשלײַער.

זאָ וויא דער פאַן אײַנען נעהײַטטעט אָפען ווײַנען וואַרטע נאָך אײַסען פערראָטה, זאָ צײַגט דאָס אײַסערע דעם מענשען דיא אײַנגערן פאַרגאַנגע, ווענן לײַדענשאַפט דיא זעעלע בעווענגט אונד ענטפאַלאָסט, בעזאָנדערס פע־ראָטה זיך דיא לײַבע אײַנעס אנשולדיגען מאַרבענס. וויא גלײַכט דער מערדער:

„בײַגנגס מאַן דיא מערדער אײַך אין זײַבענפאַכעס טיך.
זיא ווערד פערראָטהען דאָך פאַם לײַבגלײַכען נערוך;
דורך זײַנער מענען אונד דורך זײַנער אײַנען שפּײַל
פערראָטה, ווער שווײַגענד לײַבגס, זיין אײַנגעעס נעפעהל־
(פאַרשוועצונג פאָלגט)